

Εισαγωγικό σημείωμα για τη δεύτερη έκδοση

Η ανάγκη για τη δεύτερη έκδοση του παρόντος βιβλίου προέκυψε ως φυσικό επακόλουθο της τριβής με το περιεχόμενό του κατά τη διάρκεια των επτά ετών κυκλοφορίας της πρώτης έκδοσης. Η εμπειρία των διδασκόντων, οι μεταβολές στη λογιστική επιστήμη καθώς και οι παρατηρήσεις των φοιτητών και των αναγνωστών μάς οδήγησαν σε σημαντικές βελτιώσεις, ώστε το εγχειρίδιο να παραμείνει επίκαιρο και λειτουργικό ως εισαγωγικό βοήθημα.

Το βιβλίο απευθύνεται πρωτίστως σε φοιτητές, προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς, που έρχονται για πρώτη φορά σε επαφή με τη Χρηματοοικονομική Λογιστική. Παράλληλα, μπορεί να αξιοποιηθεί και από στελέχη επιχειρήσεων ή οργανισμών που βρίσκονται στα πρώτα στάδια της επαγγελματικής τους πορείας και επιδιώκουν να αποκτήσουν βασική λογιστική κατάρτιση. Σκοπός του βιβλίου είναι να διευκολύνει την κατανόηση των θεμελιωδών εννοιών και να εισαγάγει τους αναγνώστες στις βασικές τεχνικές της Χρηματοοικονομικής Λογιστικής. Η εξοικείωση με αυτά τα στοιχεία αποτελεί αναγκαία βάση για τη μελέτη πιο σύνθετων και εξειδικευμένων λογιστικών θεμάτων.

Η προσέγγιση που υιοθετήσαμε στηρίζεται στην παρουσίαση της λογιστικής μέσα από πρακτικά παραδείγματα του επιχειρηματικού κόσμου. Στη νέα έκδοση αυξήθηκε σημαντικά ο αριθμός των παραδειγμάτων σε όλα τα κεφάλαια, ενώ ορισμένα σημεία αναλύονται εκ νέου, ώστε να επιτυγχάνεται καλύτερη κατανόηση των βασικών αρχών. Το βιβλίο εξακολουθεί να μην περιορίζεται αυστηρά από το εκάστοτε κανονιστικό πλαίσιο, καθώς αυτό μεταβάλλεται διαρκώς. Επιπλέον, γίνεται πλέον αναφορά σε σύγχρονες εξελίξεις όπως η λογιστική της βιωσιμότητας και η τεχνητή νοημοσύνη στη λογιστική, σηματοδοτώντας έτσι τη νέα κατεύθυνση που αρχίζει να λαμβάνει η επιστήμη.

Το βιβλίο διαρθρώνεται σε τρία μέρη. Το πρώτο μέρος (Κεφάλαια 1–4) εστιάζει στα βασικά σημεία του εννοιολογικού πλαισίου της Χρηματοοικονομικής Λογιστικής και στις κύριες χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Το δεύτερο μέρος (Κεφάλαια 5–10) αναλύει τα δομικά στοιχεία, τις τεχνικές και τις πρακτικές της λογιστικής. Το τρίτο μέρος (Κεφάλαια 11–12) επικεντρώνεται στην επιχείρηση από την οπτική των ιδιοκτητών και των εξωτερικών ενδιαφερομένων, με έμφαση στην ανάλυση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Αναλυτικά όσον αφορά στο πρώτο μέρος, το **Κεφάλαιο 1** εισάγει τον αναγνώστη στον σκοπό της λογιστικής και στις βασικές κατηγορίες οικονομικών μονάδων. Παρουσιάζει τους χρήστες της λογιστικής πληροφορίας, τους βασικούς κλάδους της λογιστικής επιστήμης καθώς και τις θεμελιώδεις λογιστικές αρχές που τη διέπουν. Ειδική έμφαση δίνεται στα ποιοτικά χαρακτηριστικά της πληροφορίας και στο κανονιστικό πλαίσιο που καθορίζει τη Χρηματοοικονομική Λογιστική. Στο **Κεφάλαιο 2** παρουσιάζεται η κατάσταση οικονομικής θέσης, γνωστή και ως ισολογισμός, ως βασική χρηματοοικονο-

μική κατάσταση. Αναλύονται τα κύρια στοιχεία της –ενεργητικό, παθητικό και καθαρή θέση– καθώς και η μεταξύ τους σχέση μέσω της βασικής λογιστικής ισότητας. Επιπλέον, εξετάζονται οι μορφές και η δομή του ισολογισμού, η ταξινόμηση των στοιχείων του και οι περιορισμοί της πληροφόρησης που παρέχει. Το **Κεφάλαιο 3** εξετάζει την κατάσταση αποτελεσμάτων, με έμφαση στον υπολογισμό του καθαρού αποτελέσματος (κέρδος ή ζημία) και τους προσδιοριστικούς παράγοντές του, δηλαδή τα έσοδα και τα έξοδα. Παρουσιάζονται οι βασικές αρχές αναγνώρισης (πραγματοποίησης εσόδων, συσχέτισης εξόδων, αυτοτέλειας χρήσεων) καθώς και οι διαφορετικές μορφές παρουσίασης της κατάστασης αποτελεσμάτων. Τέλος, γίνεται σύνδεση των σχετικών λογαριασμών με τη φορολόγηση του αποτελέσματος. Το **Κεφάλαιο 4** παρουσιάζει την κατάσταση μεταβολών των ιδίων κεφαλαίων και τον ρόλο της στην απεικόνιση της πορείας και διάρθρωσης της καθαρής θέσης μιας επιχείρησης. Στη συνέχεια, εξετάζεται η συσχέτιση μεταξύ των βασικών χρηματοοικονομικών καταστάσεων, ενώ περιλαμβάνεται και αναφορά στην κατάρτιση της Κατάστασης Ταμειακών Ροών και της Κατάστασης Συνολικών Αποτελεσμάτων Χρήσεως, ενισχύοντας τη συνολική κατανόηση του πληροφοριακού ρόλου των λογιστικών καταστάσεων.

Στο δεύτερο μέρος, στο **Κεφάλαιο 5** εξετάζεται η διαδικασία καταγραφής των λογιστικών γεγονότων, από τα δικαιολογητικά έγγραφα έως την τελική καταχώριση στους λογαριασμούς. Παρουσιάζονται οι βασικές αρχές λειτουργίας των λογαριασμών, οι κατηγορίες και η αναλυτικότητά τους, καθώς και η τεχνική καταχώρισης στο ημερολόγιο εγγραφών. Τέλος, αναλύεται η έννοια των ισοζυγίων ως εργαλείο ελέγχου και πληροφόρησης. Το **Κεφάλαιο 6** εστιάζει στο πάγιο ενεργητικό των επιχειρήσεων, αναλύοντας τις ενσώματες και ασώματες ακινητοποιήσεις. Παρουσιάζονται οι τρόποι απόκτησης, αποτίμησης και απόσβεσης των παγίων, καθώς και οι μέθοδοι αναγνώρισης απομείωσης και διαγραφής. Εξετάζονται, επίσης, επενδύσεις σε ακίνητα και ζητήματα που σχετίζονται με την υπεραξία και τα εσωτερικά δημιουργούμενα άυλα στοιχεία, δίνοντας στον αναγνώστη μια πλήρη εικόνα της διαχείρισης των παγίων. Το **Κεφάλαιο 7** εξετάζει τη λογιστική παρακολούθηση των αποθεμάτων, με έμφαση στην έννοια, την ταξινόμηση και το κόστος κτήσης τους. Παρουσιάζονται οι λογιστικές εγγραφές για αγορές και πωλήσεις, οι μέθοδοι απογραφής (διαρκής και περιοδική), καθώς και οι τεχνικές αποτίμησης μετά την αρχική αναγνώριση, όπως οι μέσες τιμές, FIFO, LIFO και το εξατομικευμένο κόστος. Τέλος, θίγεται η διάκριση μεταξύ ιδιόκτητων αποθεμάτων και αποθεμάτων τρίτων. Στο **Κεφάλαιο 8** αναλύεται η έννοια των απαιτήσεων, με έμφαση στους πελάτες και στα λογιστικά ζητήματα που σχετίζονται με την αναγνώριση, επιμέτρηση και ενδεχόμενη μη είσπραξή τους. Παρουσιάζονται οι δύο βασικές μέθοδοι για την αντιμετώπιση επισφαλών απαιτήσεων (άμεση διαγραφή και σχηματισμός προβλέψεων), καθώς και η λογιστική παρακολούθηση πιστωτικών τίτλων όπως οι συναλλαγματικές. Τέλος, εξετάζεται η πρακτική της εκχώρησης απαιτήσεων μέσω factoring. Το **Κεφάλαιο 9** εξετάζει τη χρηματοδοτική διάρθρωση της επιχείρησης, εστιάζοντας στα ίδια κεφάλαια και στις υποχρεώσεις. Αναλύονται τα επιμέρους στοιχεία των ιδίων κεφαλαίων, όπως το μετοχικό κεφάλαιο, τα αποθεματικά και τα αποτελέσματα εις νέον. Παράλληλα, παρουσιάζονται οι βασικές κατηγορίες υποχρεώσεων –μακροπρόθεσμες και βραχυπρόθεσμες– καθώς και

ειδικά θέματα όπως η μισθοδοσία και οι υποχρεώσεις από μισθώσεις, τόσο λειτουργικές όσο και χρηματοδοτικές. Το **Κεφάλαιο 10** περιγράφει τη διαδικασία ολοκλήρωσης του λογιστικού κυκλώματος στο τέλος της χρήσης. Αναλύονται τα λογιστικά σφάλματα και η διόρθωσή τους, η απογραφή και οι απαραίτητες εγγραφές προσαρμογής, όπως οι αποσβέσεις. Παρουσιάζεται επίσης ο προσδιορισμός του αποτελέσματος χρήσης, η σύνταξη των λογιστικών καταστάσεων και το τελικό κλείσιμο των λογιστικών βιβλίων.

Τέλος, στο τρίτο μέρος, το **Κεφάλαιο 11** παρουσιάζει τις βασικές μορφές επιχειρήσεων που απαντώνται στο ελληνικό θεσμικό πλαίσιο. Εισάγεται η έννοια της νομικής προσωπικότητας και της σταθερότητας του εταιρικού κεφαλαίου, ενώ αναλύονται η ατομική επιχείρηση, οι προσωπικές εταιρείες (Ο.Ε., Ε.Ε.) και οι κεφαλαιουχικές εταιρείες (Ι.Κ.Ε., Ε.Π.Ε., Α.Ε.). Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στις μετοχές, την αξία τους, στην εταιρική διακυβέρνηση και τις διαδικασίες λύσης και εκκαθάρισης των εταιρειών. Το **Κεφάλαιο 12** επικεντρώνεται στην ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων ως εργαλείου αξιολόγησης της χρηματοοικονομικής θέσης και επίδοσης μιας επιχείρησης. Παρουσιάζονται τεχνικές όπως οι συγκριτικές καταστάσεις, οι καταστάσεις κοινού μεγέθους και η χρήση αριθμοδεικτών (ρευστότητας, βιωσιμότητας, αποδοτικότητας, δραστηριότητας και επενδύσεων). Τέλος, αναδεικνύονται οι περιορισμοί των αριθμοδεικτών και συζητείται η ανάλυση στο σύγχρονο περιβάλλον πληροφόρησης, με αναφορές στο ESG, τη βιωσιμότητα και τον ρόλο της τεχνητής νοημοσύνης και των Big Data.

Στην παρούσα έκδοση, η κ. Χριστίνα Βαδάση συνέβαλε ουσιαστικά τόσο στη διαμόρφωση του περιεχομένου όσο και στη διδακτική προσέγγιση του εγχειριδίου. Η συμμετοχή της ήταν τέτοιας σημασίας, ώστε η προσθήκη της στη συγγραφική ομάδα να αποτελεί αυτονόητη επιλογή.

Στο πλαίσιο της προσπάθειας ενίσχυσης της εισαγωγικής φυσιογνωμίας του παρόντος εγχειριδίου, αφαιρέθηκαν δύο κεφάλαια της αρχικής έκδοσης, τα οποία κάλυπταν περισσότερο εξειδικευμένη θεματολογία. Το περιεχόμενο αυτών των κεφαλαίων, καθώς και σχετικό υλικό που αναθεωρήθηκε στο Κεφάλαιο 6, εντάχθηκε σε νέο εγχειρίδιο που θα κυκλοφορήσει σύντομα από τις Εκδόσεις ΠΡΟΠΟΜΠΟΣ, προκειμένου να καλύψει τις απαιτήσεις για πιο εξειδικευμένη γνώση.

Ευχαριστούμε θερμά όλους όσους συνέβαλαν στη συγγραφή και στη βελτίωση του βιβλίου. Η ευθύνη για τυχόν παραλείψεις ή σφάλματα είναι αποκλειστικά δική μας.

Οι συγγραφείς του βιβλίου

Ο **Μιχάλης Μπεκιάρης** είναι Καθηγητής Λογιστικής στο Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Έχει διδάξει σε πλήθος μεταπτυχιακών προγραμμάτων και το ερευνητικό του έργο έχει δημοσιευθεί σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά.

Ο **Χρίστος Τζόβας** είναι Αν. Καθηγητής του Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής στη Σχολή Διοίκησης των Επιχειρήσεων του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών. Η ερευνητική του δραστηριότητα επικεντρώνεται στον χώρο της Χρηματοοικονομικής Λογιστικής και της Φορολογίας.

Η **Χριστίνα Βαδάση** είναι Επίκουρη Καθηγήτρια Λογιστικής και Ελεγκτικής στο Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Διδάσκει Λογιστική σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο, ενώ το ερευνητικό της έργο έχει δημοσιευθεί σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά.

1

Εισαγωγή

Η λογιστική είναι κλάδος της επιστήμης της διοίκησης των επιχειρήσεων και οργανισμών. Οι οικονομικές μονάδες χρησιμοποιούν τη λογιστική για να καταγράψουν τις οικονομικές συναλλαγές τους και να παρουσιάσουν την οικονομική τους κατάσταση και επίδοση σε όσους ενδιαφέρονται γι' αυτές. Η λογιστική θεωρείται η γλώσσα των οικονομικών οντοτήτων. Η γνώση αυτής της γλώσσας μπορεί να ωφελήσει όλους τους ενδιαφερομένους για την οικονομική μονάδα, μέσα και έξω από αυτήν. Για παράδειγμα, η διοίκηση μιας επιχείρησης θα λάβει επιχειρηματικές αποφάσεις βάσει των δεδομένων της οικονομικής κατάστασης της επιχείρησης. Το στέλεχος του μάρκετινγκ θα λάβει υπόψη του κοστολογικά δεδομένα για να τιμολογήσει τα προϊόντα της επιχείρησης. Οι δανειστές της επιχείρησης θα χρησιμοποιήσουν πληροφορίες σχετικά με την οικονομική κατάστασή της προκειμένου να αποφασίσουν αν θα χορηγήσουν δάνειο σε αυτήν. Οι φορολογούμενοι έχουν το δικαίωμα να γνωρίζουν ποια είναι η διαχείριση των πόρων που εισφέρουν σε δημόσιους οργανισμούς μέσω των φόρων που καταβάλλουν. Σε όλες τις προαναφερθείσες περιπτώσεις, οι ενδιαφερόμενοι θα προστρέξουν στην πληροφόρηση την οποία παρέχει η λογιστική. Κύριος σκοπός της λογιστικής είναι να καταχωρίσει και να παρουσιάσει τις οικονομικές πληροφορίες που αφορούν μια επιχείρηση ή άλλη οικονομική οντότητα και τις οποίες μπορούν να χρησιμοποιήσουν τόσο τα πρόσωπα που τη διοικούν, όσο και τα πρόσωπα και οι φορείς που βρίσκονται έξω από αυτήν – όπως οι πιστωτές, οι επενδυτές, η Πολιτεία και το κοινό. Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζουμε βασικές έννοιες και όρους που θα αναπτύξουμε σε επόμενα κεφάλαια.

1.1 Σκοπός της λογιστικής

Η βάση για τη λήψη οποιασδήποτε οικονομικής απόφασης είναι η πληροφορία. Η πληροφορία δεν μπορεί από μόνη της να εξασφαλίσει την επιτυχή έκβαση ενός σχεδίου οικονομικής δράσης, μπορεί όμως να μειώσει τις κακές επιλογές που παράγονται από την έλλειψή της.

Οι πληροφορίες που παρέχει η λογιστική βοηθούν τους ενδιαφερομένους για τις οικονομικές μονάδες να λάβουν ορθές οικονομικές αποφάσεις. Συγκεκριμένα, για να εκπληρώσει τους σκοπούς της η λογιστική αναγνωρίζει, οργανώνει, καταγράφει, αναλύει και παρουσιάζει οικονομικά γεγονότα τα οποία αναφέρονται σε μία συγκεκριμένη οικονομική μονάδα. Συνοπτικά, **η λογιστική μπορεί να οριστεί ως η διαδικασία αναγνώρισης, επιμέτρησης και παρουσίασης οικονομικών πληροφοριών που επιτρέπει στους χρήστες αυτών των πληροφοριών να λάβουν ορθές οικονομικές αποφάσεις.**

1.2 Κατηγορίες οικονομικών μονάδων

Οικονομική μονάδα είναι κάθε οργανωμένος συνδυασμός παραγωγικών συντελεστών ο οποίος στοχεύει στην παραγωγή αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών. Οι οικονομικές μονάδες διακρίνονται σε κερδοσκοπικές και μη κερδοσκοπικές. Οι κερδοσκοπικές οικονομικές μονάδες, εκείνες δηλαδή που στοχεύουν στο κέρδος, καλούνται επιχειρήσεις. Στην κατηγορία των μη κερδοσκοπικών οικονομικών μονάδων κατατάσσονται οι οικονομικοί οργανισμοί οι οποίοι βρίσκονται υπό τον άμεσο ή έμμεσο έλεγχο του κράτους (όπως πανεπιστήμια, οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, νοσοκομεία κ.ά.) και λοιποί οργανισμοί (όπως φιλανθρωπικά ιδρύματα, επιμελητήρια κ.ά.). Το βιβλίο αυτό ασχολείται με τη λογιστική των κερδοσκοπικών μονάδων, δηλαδή των επιχειρήσεων. Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι οι βασικοί λογιστικοί κανόνες και τεχνικές όπως παρουσιάζονται σε αυτό το βιβλίο μπορούν να εφαρμοστούν και σε μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς.

1.2.1 Διάκριση των επιχειρήσεων

Η διάκριση των επιχειρήσεων μπορεί να γίνει με βάση διάφορα κριτήρια, όπως το αντικείμενο ασχολίας, το μέγεθος, η νομική μορφή κ.ά. Με βάση το αντικείμενο ασχολίας τους οι επιχειρήσεις χωρίζονται σε: εμπορικές, βιομηχανικές, παροχής υπηρεσιών, μεταφορικές, τουριστικές, αγροτικών εκμεταλλεύσεων κ.λπ. Με βάση το μέγεθός τους οι επιχειρήσεις μπορούν να χαρακτηριστούν ως μικρές, μεσαίες και μεγάλες. Για την κατάταξη των επιχειρήσεων με βάση το μέγεθος μπορούν να χρησιμοποιηθούν διάφορα επιμέρους κριτήρια, όπως ο όγκος των πωλήσεων, τα επενδυμένα κεφάλαια, ο αριθμός των εργαζομένων. Όσον αφορά τους φορείς της επιχειρηματικής δραστηριότητας, αυτοί μπορεί να είναι είτε φυσικά πρόσωπα είτε νομικά πρόσωπα. **Φυσικό πρόσωπο** καλείται κάθε άνθρωπος που έχει την ικανότητα να είναι υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Ως **νομικό πρόσωπο** ορίζεται μια ένωση φυσικών προσώπων ή περιουσιών που, αν και δεν έχει δική της βούληση, αναγνωρίζεται από το δίκαιο ότι έχει, και ακόμη αναγνωρίζεται ως υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Παράδειγμα νομικού προσώπου είναι οι εταιρείες. Εταιρεία είναι η **σύμβαση (συμφωνία)** στην οποία δύο ή περισσότερα πρόσωπα υποχρεώνονται αμοιβαία στην επίδιωξη κοινού σκοπού ιδίως οικονομικού (Αστικός Κώδικας αρ. 741). Με βάση τη νομική τους μορφή οι περισσότερες επιχειρήσεις διακρίνονται στις εξής κατηγορίες:

- **Ατομική επιχείρηση**

Η ατομική επιχείρηση αποτελεί την απλούστερη μορφή επιχειρηματικότητας. Το βασικό χαρακτηριστικό της ατομικής επιχείρησης είναι ότι αυτή ταυτίζεται με τον ιδιοκτήτη της, ενώ ο ιδιοκτήτης φέρει την πλήρη ευθύνη για τις υποχρεώσεις της επιχείρησης.

- **Ομόρρυθμη εταιρεία (ΟΕ)**

Η ομόρρυθμη εταιρεία είναι μια νομική μορφή που αφορά κυρίως επιχειρήσεις μικρού ή μεσαίου μεγέθους. Οι ιδιοκτήτες (εταίροι) της ομόρρυθμης εταιρείας καλούνται ομόρρυθμοι εταίροι. Η εύρυθμη λειτουργία της ομόρρυθμης εταιρείας στηρίζε-

ται στην εμπιστοσύνη και την καλή συνεργασία των εταίρων. Οι εταίροι ευθύνονται προσωπικά, αλληλέγγυα και απεριόριστα για τις υποχρεώσεις της εταιρείας.

- **Ετερόρρυθμη εταιρεία (ΕΕ)**

Η ετερόρρυθμη εταιρεία αποτελεί μια «συγγενική» νομική μορφή προς την ομόρρυθμη εταιρεία. Το νομοθετικό πλαίσιο λειτουργίας της ΕΕ είναι παρόμοιο με αυτό της ΟΕ. Οι ιδιοκτήτες (εταίροι) της ετερόρρυθμης εταιρείας διακρίνονται σε δύο κατηγορίες: στους ομόρρυθμους και στους ετερόρρυθμους εταίρους. Οι πρώτοι ευθύνονται όπως και οι ομόρρυθμοι εταίροι της ομόρρυθμης εταιρείας, ενώ οι ετερόρρυθμοι εταίροι έχουν περιορισμένη ευθύνη, η οποία δεν υπερβαίνει το ποσό της εισφοράς τους.

Η ομόρρυθμη και η ετερόρρυθμη εταιρεία καλούνται **προσωπικές εταιρείες**, διότι τα πρόσωπα έχουν ιδιαίτερη σημασία για τη δράση και τη ζωή της εταιρείας.

- **Εταιρεία περιορισμένης ευθύνης (ΕΠΕ)**

Η εταιρεία περιορισμένης ευθύνης είναι μία νομική μορφή που απευθύνεται σε μεσαία προς μεγάλο μέγεθος επιχειρηματικότητα. Στην ΕΠΕ το εταιρικό κεφάλαιο διαιρείται σε ισότιμα εταιρικά μερίδια και ισχύει το περιορισμένο της ευθύνης των εταίρων. Η συγκεκριμένη εταιρική μορφή αποτελεί ενδιάμεσο τύπο μεταξύ των προσωπικών και των κεφαλαιουχικών εταιρειών.

- **Ανώνυμη εταιρεία (ΑΕ)**

Η ανώνυμη εταιρεία είναι η πιο σύνθετη νομική μορφή και απευθύνεται σε μεγάλο μέγεθος επιχειρήσεις. Το κεφάλαιο της ανώνυμης εταιρείας αναλύεται σε ισότιμα εταιρικά μερίδια τα οποία καλούνται μετοχές. Αντίστοιχα, το κεφάλαιο της ανώνυμης εταιρείας καλείται μετοχικό κεφάλαιο. Στην ανώνυμη εταιρεία κυρίαρχο στοιχείο είναι το κεφάλαιο που έχει συγκεντρωθεί τόσο από τις εισφορές των εταίρων όσο και από τα μη διανεμηθέντα κέρδη. Το προσωπικό στοιχείο στις εταιρείες αυτές είναι ουσιαστικά ανύπαρκτο, τα μέλη της εταιρείας δεν ευθύνονται προσωπικά για τις υποχρεώσεις της και η επιχειρησιακή βαρύτητα κάθε εταίρου προσδιορίζεται από το ποσοστό συμμετοχής του στο κεφάλαιο. Η ανώνυμη εταιρεία καλείται και **κεφαλαιουχική εταιρεία**.

- **Ιδιωτική κεφαλαιουχική εταιρεία (ΙΚΕ)**

Η ιδιωτική κεφαλαιουχική εταιρεία είναι μία σχετικά νέα (2012) νομική μορφή που συνδυάζει τα πλεονεκτήματα της ευελιξίας στη λήψη αποφάσεων των προσωπικών εταιρειών, με την προστασία της προσωπικής περιουσίας των ιδιοκτητών που προσφέρουν οι κεφαλαιουχικές εταιρείες. Σε αυτή την εταιρική μορφή οι εταίροι προστατεύουν την προσωπική τους περιουσία και διακινδυνεύουν μόνο τα κεφάλαια που εισφέρουν στην εταιρεία.

Η παρουσίαση των συνθετέτερων νομικών μορφών των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα γίνεται στο Κεφάλαιο 11, «Επιχειρηματικές μορφές».

1.3 Η δημιουργία της λογιστικής πληροφορίας

Για τη δημιουργία της λογιστικής πληροφορίας ακολουθούνται τρία βασικά βήματα:

- Καταχώριση της οικονομικής δραστηριότητας
- Ταξινόμηση των οικονομικών στοιχείων
- Σύνοψη των οικονομικών στοιχείων.

Καταχώριση της οικονομικής δραστηριότητας

Η καταχώριση της οικονομικής δραστηριότητας αναφέρεται στη συστηματική καταγραφή της οικονομικής δραστηριότητας σε χρηματικούς όρους. Η καταχώριση της οικονομικής δραστηριότητας της οικονομικής οντότητας γίνεται σε λογιστικά αρχεία. Ακολουθούν παραδείγματα οικονομικής δραστηριότητας:

- η αγορά και πώληση αγαθών και η λήψη και παροχή υπηρεσιών
- η δημιουργία απαιτήσεων και υποχρεώσεων
- η είσπραξη και η πληρωμή μετρητών.

Οι παραπάνω δραστηριότητες αποτελούν γεγονότα τα οποία μπορούν να εκφραστούν σε χρηματικούς όρους και να καταχωρισθούν στα λογιστικά αρχεία της οικονομικής οντότητας. Επισημαίνεται ότι πρόκειται για γεγονότα τα οποία έχουν λάβει ήδη χώρα και όχι για ενέργειες οι οποίες αναμένεται ή πιθανολογείται ότι θα πραγματοποιηθούν στο μέλλον.

Ταξινόμηση των οικονομικών στοιχείων

Η πλήρης καταγραφή των δραστηριοτήτων μιας οικονομικής μονάδας συνήθως δημιουργεί έναν μεγάλο όγκο πληροφοριακών στοιχείων. Τα στοιχεία αυτά ταξινομούνται σε κατηγορίες ομοειδών ή συναφών συναλλαγών. Η ταξινόμηση των πληροφοριών συμβάλλει σημαντικά στην ενίσχυση της χρησιμότητας των παρεχόμενων πληροφοριών.

Σύνοψη των οικονομικών στοιχείων

Η σύνοψη των οικονομικών στοιχείων μπορεί να διευκολύνει σημαντικά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων από τους χρήστες της λογιστικής πληροφορίας. Για παράδειγμα, η διοίκηση της επιχείρησης χρειάζεται πληροφορίες σχετικά με τις πωλήσεις της επιχείρησης κατά εμπόρευμα. Οι ιδιοκτήτες της επιχείρησης χρειάζονται πληροφορίες κυρίως για τις συνολικές πωλήσεις της. Οι πιστωτές (δανειστές) της επιχείρησης ενδιαφέρονται κυρίως για τη συνολική δανειακή επιβάρυνση της επιχείρησης.

Στο δεύτερο μέρος του βιβλίου, κεφάλαια 5 έως 10, παρουσιάζουμε την κύρια τεχνική καταχώρισης των οικονομικών πληροφοριών και τη διαδικασία δημιουργίας της λογιστικής πληροφόρησης.

Η λογιστική πληροφορία η οποία θα προκύψει από την παραπάνω διαδικασία θα πρέπει να παρουσιαστεί στους ενδιαφερομένους. Στη συνέχεια οι χρήστες της λογιστικής πληροφορίας θα την αναλύσουν και θα την ερμηνεύσουν προκειμένου να λάβουν μια οικονομική απόφαση.

1.4 Χρήστες λογιστικών πληροφοριών που αφορούν επιχειρήσεις

Οι λογιστικές πληροφορίες αφορούν έναν μεγάλο αριθμό χρηστών που βρίσκονται εντός ή εκτός της επιχείρησης στην οποία αυτές αναφέρονται. Κοινό χαρακτηριστικό αυτών των προσώπων είναι η ανάγκη λήψης επιχειρηματικών αποφάσεων. Για παράδειγμα, ο διευθυντής πωλήσεων της επιχείρησης πρέπει να γνωρίζει τις ταμειακές ανάγκες της ώστε να καθορίσει τις ημέρες πίστωσης που μπορεί να χορηγήσει στους πελάτες (εσωτερικός χρήστης), ενώ μια τράπεζα πρέπει να γνωρίζει το ύψος των δανείων τα οποία έχει λάβει ήδη η επιχείρηση που αιτείται ένα δάνειο (εξωτερικός χρήστης). Σε γενικές γραμμές, οι χρήστες των πληροφοριών που παρέχει η λογιστική μπορεί να διαχωριστούν στις παρακάτω κατηγορίες:

- διοίκηση της οικονομικής μονάδας
- χρήστες με άμεσο ενδιαφέρον για την επιχείρηση
- χρήστες με έμμεσο ενδιαφέρον για την επιχείρηση.

Η διοίκηση της επιχείρησης βρίσκεται εντός αυτής, ενώ οι χρήστες με άμεσο ή έμμεσο ενδιαφέρον βρίσκονται εκτός της επιχείρησης.

Διοίκηση της επιχείρησης

Με τον όρο **διοίκηση της επιχείρησης** αναφερόμαστε στα φυσικά πρόσωπα τα οποία βρίσκονται εντός της επιχείρησης και έχουν την ευθύνη της λειτουργίας της, καθώς και της επίτευξης των επιχειρηματικών στόχων. Στις μικρότερες επιχειρήσεις η διοίκηση ασκείται συνήθως από τους ιδιοκτήτες. Στις μεγαλύτερες επιχειρήσεις συχνά οι ιδιοκτήτες αναθέτουν τη διοίκηση της επιχείρησης σε επαγγελματίες στελέχη επιχειρήσεων. Σε αυτή την περίπτωση υπάρχει διαχωρισμός ιδιοκτησίας και διοίκησης. Οι βασικές λειτουργίες της διοίκησης μιας οικονομικής μονάδας είναι:

- η ανάπτυξη των επιχειρηματικών σχεδίων της επιχείρησης
- η εφαρμογή των επιχειρηματικών σχεδίων
- ο έλεγχος λειτουργίας της επιχείρησης
- η αξιολόγηση παλαιότερων επιχειρηματικών αποφάσεων
- η εκτίμηση των οικονομικών αναγκών της επιχείρησης και
- ο εντοπισμός πιθανών προβλημάτων στη λειτουργία της.

Η λογιστική παρέχει πληροφορίες προκειμένου η διοίκηση να λάβει αποφάσεις για τα παραπάνω ζητήματα. Η διοίκηση της επιχείρησης χρειάζεται λογιστική πληροφορία προκειμένου να δώσει απαντήσεις σε ερωτήματα όπως τα ακόλουθα:

- Έχει η επιχείρηση αρκετά ρευστά στη διάθεσή της;
- Μπορεί η επιχείρηση να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της;
- Ποια αγαθά τα οποία εμπορεύεται/παράγει η επιχείρηση αποφέρουν τα περισσότερα κέρδη ή επιτυγχάνουν τις υψηλότερες πωλήσεις;
- Ποιο είναι το κόστος παραγωγής των προϊόντων της επιχείρησης;

- Ποιο είναι το κόστος παροχής των υπηρεσιών της επιχείρησης;
- Επιτυγχάνει η επιχείρηση ικανοποιητική απόδοση για τους ιδιοκτήτες της;
- Με ποιον τρόπο μπορεί η επιχείρηση να χρηματοδοτήσει τη λειτουργία της και τα επιχειρηματικά της σχέδια;

Χρήστες με άμεσο οικονομικό ενδιαφέρον για την επιχείρηση

Τις λογιστικές πληροφορίες χρησιμοποιούν διάφοροι χρήστες οι οποίοι έχουν ή σχεδιάζουν να έχουν στο μέλλον άμεσο ενδιαφέρον για την επιχείρηση. Οι χρήστες αυτοί μπορεί να είναι:

- **Ιδιοκτήτες της επιχείρησης.** Πρόκειται για φυσικά ή νομικά πρόσωπα που έχουν επενδύσει κεφάλαια στην επιχείρηση και έχουν την κυριότητά της. Οι ιδιοκτήτες της επιχείρησης ενδιαφέρονται να ελέγχουν την απόδοση της επένδυσής τους. Βάσει των λογιστικών πληροφοριών θα αποφασίσουν την παραμονή τους στην επιχείρηση, την αύξηση ή τη μείωση του ποσοστού συμμετοχής τους σε αυτήν, και θα αξιολογήσουν τη διοίκηση της επιχείρησης.
- **Πιστωτές και προμηθευτές της επιχείρησης.** Οι περισσότερες επιχειρήσεις δανείζονται πόρους είτε για να μπορέσουν να αγοράσουν εμπορεύματα ή πρώτες ύλες, είτε για να αποκτήσουν πάγιο εξοπλισμό, μηχανήματα, κτήρια κ.ά. Οι πιστωτές έχουν δανείσει χρήματα στην επιχείρηση και οι προμηθευτές έχουν παραδώσει στην επιχείρηση αγαθά ή έχουν προσφέρει υπηρεσίες σε αυτήν χωρίς να έχουν πληρωθεί. Οι πιστωτές και οι προμηθευτές χρειάζονται λογιστικές πληροφορίες προκειμένου να αποφασίσουν τους όρους βάσει των οποίων χορηγούν πιστώσεις, καθώς επίσης και για την επέκταση ή τον περιορισμό αυτών.
- **Πιθανοί ιδιοκτήτες, πιστωτές και προμηθευτές** είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα τα οποία χρησιμοποιούν λογιστικές πληροφορίες προκειμένου να αποφασίσουν αν θα διαθέσουν ή θα επενδύσουν κεφάλαια στην επιχείρηση ή αν θα της χορηγήσουν πιστώσεις.

Χρήστες με έμμεσο οικονομικό ενδιαφέρον για την επιχείρηση

Φορείς από το ευρύτερο κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό περιβάλλον των επιχειρήσεων μπορεί να αποτελούν χρήστες των λογιστικών πληροφοριών. Συνήθεις κατηγορίες χρηστών που έχουν έμμεσο ενδιαφέρον για τις λογιστικές πληροφορίες είναι οι εξής:

- **Το προσωπικό της επιχείρησης και οι συνδικαλιστικές οργανώσεις.** Το προσωπικό της επιχείρησης και οι συνδικαλιστικές οργανώσεις χρησιμοποιούν τις λογιστικές πληροφορίες προκειμένου να διαπραγματευτούν τις αποδοχές τους.
- **Οι φορολογικές αρχές.** Οι φορολογικές αρχές χρησιμοποιούν τις λογιστικές πληροφορίες για να διενεργούν ελέγχους και τις απαραίτητες επαληθεύσεις, να υπολογίζουν τους φόρους και να επιβάλλουν πρόστιμα.
- **Οι πελάτες της επιχείρησης.** Οι πελάτες της επιχείρησης χρησιμοποιούν τις λογιστικές πληροφορίες για να εκτιμήσουν τη βιωσιμότητα της επιχείρησης από την οποία προμηθεύονται προϊόντα και λαμβάνουν υπηρεσίες.

- **Οι εποπτικές αρχές.** Οι εποπτικές αρχές χρησιμοποιούν τις λογιστικές πληροφορίες προκειμένου να ελέγξουν την οικονομική λειτουργία της επιχείρησης και τη συμμόρφωσή της με τους εποπτικούς κανόνες.

Άλλοι χρήστες που έχουν έμμεσο ενδιαφέρον για την επιχείρηση και χρησιμοποιούν τις λογιστικές πληροφορίες είναι: οικονομικοί αναλυτές και σύμβουλοι, χρηματιστήρια, επιμελητήρια, εμπορικές και εργατικές ενώσεις κ.λπ.

1.5 Κλάδοι της λογιστικής

Παρότι η λογιστική επιστήμη είναι μία και ενιαία, η διάκριση επιμέρους κλάδων της λογιστικής εξυπηρετεί την ανάγκη εξειδικευμένης παρακολούθησης την οποία απαιτεί η σύγχρονη επιχείρηση. Η **χρηματοοικονομική λογιστική** καλύπτει τις ανάγκες των εσωτερικών και κυρίως των εξωτερικών χρηστών των λογιστικών πληροφοριών. Η χρηματοοικονομική λογιστική, και συγκεκριμένα η παρουσίαση των βασικών εννοιών και τεχνικών της, αποτελεί το αντικείμενο αυτού του βιβλίου. Ο κλάδος αυτός ενδιαφέρεται πρωτίτως για τις πληροφοριακές ανάγκες των φορέων που χρηματοδοτούν την επιχείρηση, δηλαδή των επενδυτών (τρωρινών και μελλοντικών) και των πιστωτών (τρωρινών και μελλοντικών). Η χρηματοοικονομική λογιστική παρουσιάζει τις σχετικές πληροφορίες στους ενδιαφερόμενους μέσω δημοσιευμένων καταστάσεων οι οποίες καλούνται **οικονομικές ή χρηματοοικονομικές ή λογιστικές καταστάσεις**. Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις τις οποίες πρέπει να καταρτίζουν οι επιχειρήσεις είναι οι ακόλουθες:

- **Ισολογισμός ή Κατάσταση Οικονομικής Θέσης**
- **Κατάσταση Αποτελεσμάτων**
- **Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων (Κατάσταση Μεταβολών Καθαρής Θέσης)**
- **Κατάσταση Ταμειακών Ροών (Κατάσταση Χρηματοροών)**
- **Λογιστικές Πολιτικές και Επεξηγηματικές Σημειώσεις (Προσάρτημα)**

Σε ορισμένους οργανισμούς και επιχειρήσεις (π.χ. χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, ασφαλιστικές εταιρείες, οργανισμοί κοινής ωφέλειας) που οι δραστηριότητές τους ρυθμίζονται από διάφορους κρατικούς φορείς είναι πιθανόν να υπάρχουν επιπλέον απαιτήσεις για λογιστική πληροφόρηση. Οι φορείς αυτοί απαιτούν από τους οργανισμούς και τις επιχειρήσεις που λειτουργούν υπό την εποπτεία τους την παροχή εξειδικευμένων λογιστικών πληροφοριών επιπλέον των πληροφοριών που παρέχουν οι βασικές χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις πρέπει να παρέχουν στους ενδιαφερόμενους μια πιστή και ακριβοδίκαιη εικόνα της οικονομικής κατάστασης και επίδοσης των επιχειρήσεων. Την κύρια ευθύνη για την κατάρτιση και το περιεχόμενο των χρηματοοικονομικών καταστάσεων την έχει η διοίκηση της επιχείρησης. Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις πρέπει να ελέγχονται από ανεξάρτητους ελεγκτές. Καθήκον τους είναι να αποφανθούν

σχετικά με το αν οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης παρουσιάζουν πιστά την οικονομική κατάσταση και την επίδοσή της. Για τη διενέργεια του ελέγχου οι ελεγκτές εφαρμόζουν ένα σύνολο κανόνων, μεθόδων και διαδικασιών. Οι διαδικασίες ελέγχου αποτελούν το αντικείμενο ενδιαφέροντος του κλάδου της λογιστικής ο οποίος καλείται **Ελεγκτική**. Ελεγκτική είναι ο κλάδος που ασχολείται με το σύνολο των διαδικασιών ελέγχου που στοχεύουν στην πιστοποίηση της ειλικρίνειας των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, στην αποφυγή και την αποκάλυψη λαθών και ατασθαλιών.

Για την παροχή πληροφοριών προς τη διοίκηση της επιχείρησης έχει αναπτυχθεί ο κλάδος της **διοικητικής λογιστικής**. Οι λογιστικές πληροφορίες οι οποίες απευθύνονται ειδικά στη διοίκηση της επιχείρησης συνήθως παρέχονται σε αυτήν μέσω εκθέσεων/καταστάσεων οι οποίες προορίζονται αποκλειστικά για εσωτερική χρήση και όχι για δημοσίευση. Άλλοι βασικοί κλάδοι της λογιστικής είναι οι ακόλουθοι:

- **Φορολογική Λογιστική**
Ο κλάδος αυτός ασχολείται με τη μελέτη της φορολογικής νομοθεσίας καθώς και με τις επιπτώσεις των διατάξεών της στην οικονομική κατάσταση και επίδοση των επιχειρήσεων.
- **Κοστολόγηση**
Ο κλάδος αυτός ασχολείται με τη συλλογή, ταξινόμηση και επεξεργασία των αναγκαίων στοιχείων για τον προσδιορισμό και τον απολογιστικό έλεγχο του κόστους παραγωγής των προϊόντων ή του κόστους παροχής υπηρεσιών.
- **Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων**
Ο κλάδος αυτός ασχολείται με τη μελέτη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων, καθώς έχει σκοπό να εκτιμήσει την οικονομική κατάσταση και την επίδοσή τους.
- **Λογιστική Δημοσίου Τομέα**
Ασχολείται με την εξέταση λογιστικών ζητημάτων που αφορούν την οικονομική διαχείριση φορέων του δημοσίου (κεντρική κυβέρνηση, οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, νομικά πρόσωπα δημοσίου δίκαιου).

1.6 Θεμελιώδεις αρχές της χρηματοοικονομικής λογιστικής

Η διαδικασία αναγνώρισης, επιμέτρησης και καταχώρισης των οικονομικών γεγονότων που αφορούν μια οικονομική μονάδα, όπως επίσης και η παρουσίαση αυτής της πληροφορίας μέσω των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, στηρίζονται σε συγκεκριμένες θεμελιώδεις αρχές. Αυτές οι αρχές είναι γενικά αποδεκτές και έχει επικρατήσει να καλούνται γενικά παραδεκτές λογιστικές αρχές. Στο παρόν κεφάλαιο αναπτύσσονται οι παρακάτω αρχές:

- Αρχή της επιχειρηματικής οντότητας
- Αρχή της συνεχούς δραστηριότητας
- Αρχή της νομισματικής μονάδας

- Αρχή της περιοδικότητας
- Αρχή του κόστους
- Αρχή της πραγματοποίησης των εσόδων
- Αρχή της συσχέτισης των εξόδων με τα έσοδα
- Αρχή της αυτοτέλειας των χρήσεων
- Αρχή της σημαντικότητας των λογιστικών πληροφοριών.
- Αρχή της συνέπειας των λογιστικών μεθόδων.

1.6.1 Αρχή της επιχειρηματικής οντότητας

Στο πλαίσιο της χρηματοοικονομικής λογιστικής θεωρούμε ότι οι επιχειρήσεις, ανεξάρτητα από τη νομική μορφή από την οποία περιβάλλονται (π.χ. ΟΕ, ΕΕ, ΙΚΕ, ΕΠΕ, ΑΕ κ.ά.), είναι οικονομικές οντότητες ανεξάρτητες από τον ιδιοκτήτη ή τους ιδιοκτήτες τους. Κάθε επιχείρηση διεξάγει τις δικές της συναλλαγές, έχει τη δική της περιουσία και τις δικές της υποχρεώσεις έναντι τρίτων, συμπεριλαμβανομένων και των ιδιοκτητών της. Οι ιδιοκτήτες της εκάστοτε επιχείρησης θεωρούνται τρίτοι προς αυτήν παρά το γεγονός ότι την ίδρυσαν και ασκούν τη διοίκησή της (είτε άμεσα είτε δι' αντιπροσώπων).

Οι συναλλαγές, η περιουσία και οι υποχρεώσεις μιας επιχείρησης πρέπει να παρακολουθούνται λογιστικά ξεχωριστά από τις συναλλαγές άλλων επιχειρήσεων και από τις συναλλαγές, τα περιουσιακά στοιχεία και τις υποχρεώσεις των ιδιοκτητών της. Αυτό πρέπει να συμβαίνει ανεξάρτητα από το αν ο νόμος διαχωρίζει την περιουσία της επιχείρησης από την περιουσία του επιχειρηματία. Συνεπώς, δεν εμφανίζονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της επιχειρηματικής μονάδας οι συναλλαγές του επιχειρηματία που δεν έχουν σχέση με επιχειρηματική δραστηριότητα ή που αφορούν συναλλαγές άλλων επιχειρήσεων του ίδιου επιχειρηματία.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 1

Ο Α. Ανδρέου ιδρύει μια επιχείρηση εμπορίας υφασμάτων. Η προσωπική περιουσία του Α. Ανδρέου αποτελείται από ακίνητα, μετρητά, οχήματα κ.ά. Ο Α. Ανδρέου έχει λάβει δάνεια και έχει προσωπικά χρέη. Η προσωπική περιουσία του Α. Ανδρέου καθώς και οι προσωπικές του υποχρεώσεις και τα προσωπικά του χρέη δεν αποτελούν περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις της επιχείρησης που έχει ο ίδιος ιδρύσει. Επιπροσθέτως, ο Α. Ανδρέου κατέχει και μια άλλη επιχείρηση, ένα κατάστημα πώλησης υαλικών. Ο Α. Ανδρέου πρέπει να τηρεί ξεχωριστά λογιστικά αρχεία για κάθε επιχείρηση.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 2

Οι Α. Ανδρέου και Β. Βασιλείου ιδρύουν μια επιχείρηση παροχής λογιστικών υπηρεσιών. Ο Β. Βασιλείου έχει στην ιδιοκτησία του δύο καταστήματα στο κέντρο της πόλης

3.5 Οι λογαριασμοί εσόδων-εξόδων και η κατάσταση αποτελεσμάτων

Τα έσοδα και τα έξοδα εμφανίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων μέσω διαφόρων λογαριασμών. Στους λογαριασμούς αυτούς κατηγοριοποιούνται τα διάφορα έσοδα και έξοδα, βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων και των κοινών τους χαρακτηριστικών. Η κατηγοριοποίηση αυτή των στοιχείων βοηθά στη δημιουργία συνοπτικών καταστάσεων, διευκολύνοντας την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με την επίδοση της επιχείρησης.

3.5.1 Τα έσοδα και η κατάσταση αποτελεσμάτων

Οι λογαριασμοί εσόδων δημιουργούνται με βάση την πηγή ή το είδος του εσόδου, για παράδειγμα έσοδα από πωλήσεις εμπορευμάτων, έσοδα από ενοίκια ή έσοδα από τόκους κ.λπ. Οι κυριότερες κατηγορίες όπου συγκεντρώνονται τα έσοδα είναι:

Έσοδα από πωλήσεις: Οι επιχειρήσεις που πωλούν αγαθά διακρίνονται σε πολλές κατηγορίες (αγροτικές, βιοτεχνικές, βιομηχανικές, εμπορικές κ.λπ.) Τα έσοδα από πωλήσεις είναι έσοδα από πωλήσεις εμπορευμάτων και προϊόντων, ετοίμων και ημιτελών, πωλήσεις λοιπών αποθεμάτων και άχρηστων υλικών. Στην περίπτωση που μια επιχείρηση παράγει αγαθά προς πώληση, τα αγαθά αυτά τα ονομάζουμε προϊόντα, ενώ στην περίπτωση που μια επιχείρηση πουλάει αυτούσια τα αγαθά που αγοράζει, τα ονομάζουμε εμπορεύματα. Το έσοδο που δημιουργείται μέσα από την πώληση των προϊόντων ή των εμπορευμάτων ονομάζεται έσοδο από πώληση και ουσιαστικά είναι το αντίτιμο το οποίο οφείλει να καταβάλει ο αγοραστής των αγαθών για να του παραχωρήσουμε την κυριότητά τους. Τα έσοδα από πώληση αγαθών αναγνωρίζονται τη στιγμή που γίνεται η παράδοση των αγαθών στον αγοραστή, με την οποία συνήθως γίνεται και η μεταβίβαση της κυριότητας.

Έσοδα από παροχή υπηρεσιών: Οι επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες είναι πάρα πολλές και με διαφορετικά αντικείμενα επιχειρηματικών δραστηριοτήτων (δικηγορικά γραφεία, λογιστικά γραφεία, εταιρείες ενοικίασης αυτοκινήτων, ιδιωτικές κλινικές κ.ά.). Το έσοδο που παράγεται από αυτές τις δραστηριότητες λέγεται έσοδο από παροχή υπηρεσιών και ουσιαστικά είναι το αντίτιμο που πληρώνει ο λήπτης της υπηρεσίας για την υπηρεσία που του προσφέραμε. Τα έσοδα από παροχή υπηρεσιών αναγνωρίζονται όταν η παροχή υπηρεσιών ολοκληρωθεί κατά το όλο ή το μέρος που έχει συμφωνηθεί.

Άλλα έσοδα εκμετάλλευσης: Σε αυτά περιλαμβάνονται: 1) τα έσοδα που πραγματοποιεί η οικονομική μονάδα από επιχορηγήσεις του κράτους, 2) έσοδα από παρεπόμενες ασχολίες, δηλαδή εκείνα που προέρχονται από δραστηριότητες σχετικές με το κύριο αντικείμενο δραστηριότητας, όπως έσοδα από προμήθειες και μεσιτείες, έσοδα από προνόμια

και διοικητικές παραχωρήσεις, έσοδα από εκμίσθωση παγίων. Επισημαίνεται ότι οι δραστηριότητες αυτές *σχετίζονται* με το κύριο αντικείμενο δράσης, δεν αποτελούν όμως το κύριο αντικείμενο δράσης.

Έσοδα κεφαλαίων: Σε αυτά περιλαμβάνονται τα έσοδα συμμετοχών και χρεογράφων, τα κέρδη από πώληση συμμετοχών και χρεογράφων, καθώς και οι πιστωτικοί τόκοι και συναφή έσοδα.

- Έσοδα συμμετοχών και χρεογράφων. Εδώ καταχωρίζονται τα έσοδα από μερίσματα συμμετοχών και χρεογράφων καθώς και οι τόκοι ομολογιών.
- Κέρδη από πώληση συμμετοχών και χρεογράφων. Εδώ καταχωρίζονται τα κέρδη που πραγματοποιήθηκαν από πωλήσεις συμμετοχών και χρεογράφων.
- Πιστωτικοί τόκοι και συναφή έσοδα. Εδώ καταχωρίζονται οι δεδουλευμένοι τόκοι των γραμματίων εισπρακτέων και άλλα έσοδα από τόκους.

3.5.2 Τα έξοδα και η κατάσταση αποτελεσμάτων

Οι λογαριασμοί εξόδων δημιουργούνται με βάση το είδος του εξόδου, για παράδειγμα έξοδα από πωλήσεις εμπορευμάτων, έξοδα αμοιβών, έξοδα από ενοίκια ή έξοδα από τόκους κ.λπ. Οι κυριότερες κατηγορίες στις οποίες κατανέμονται τα έξοδα είναι:

Κόστος πωληθέντων: Το κόστος πωληθέντων εκφράζει το κόστος κτήσης ή ιδιοκατασκευής των αγαθών που έχουν πωληθεί κατά τη διάρκεια μιας λογιστικής χρήσης.

Έξοδα διοικητικής λειτουργίας: Εδώ συγκεντρώνονται όλες οι δαπάνες που αφορούν τη λειτουργία της διοίκησης. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι αμοιβές προσωπικού, τα αναλώσιμα υλικά, οι αμοιβές τρίτων, τα ασφάλιστρα, το μέρος των δαπανών που δεν εντάσσεται στο κόστος πωληθέντων αλλά αφορά τη διοικητική λειτουργία, όπως αποσβέσεις, ηλεκτρικό ρεύμα κ.ά.

Έξοδα ερευνών και ανάπτυξης: Εδώ συγκεντρώνονται όλες οι δαπάνες οι οποίες αφορούν την έρευνα και ανάπτυξη αλλά δεν αφορούν την παραγωγή έργων μακροχρόνιας ανάπτυξης.

Έξοδα λειτουργίας διάθεσης: Εδώ συγκεντρώνονται όλες οι δαπάνες που γίνονται για την προώθηση, προετοιμασία και πραγματοποίηση των πωλήσεων. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν διαφημίσεις, καθώς και οι αμοιβές και τα έμμεσα έξοδα των πωλήσεων που δεν εντάσσονται στο κόστος πωληθέντων.

Χρηματοοικονομικά έξοδα: Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι προβλέψεις για υποτιμήσεις συμμετοχών και χρεογράφων, τα έξοδα και ζημιές συμμετοχών και χρεογράφων, καθώς και οι χρεωστικοί τόκοι και τα συναφή έξοδα.

Προβλέψεις για υποτιμήσεις συμμετοχών και χρεογράφων: Εδώ καταχωρίζονται οι διαφορές μεταξύ της τρέχουσας αξίας και της αξίας κτήσης των χρεογράφων και συμμετοχών όταν η τρέχουσα τιμή είναι χαμηλότερη της αξίας κτήσης.

Έξοδα και ζημίες συμμετοχών και χρεογράφων: Εδώ καταχωρίζονται τα κάθε είδους και μορφής έξοδα που πραγματοποιούνται από την οικονομική μονάδα για την αγορά, την πώληση και τη γενική διαχείριση των συμμετοχών και χρεογράφων, καθώς και οι ζημίες που πραγματοποιούνται από πώληση συμμετοχών και χρεογράφων.

Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα: Εδώ καταχωρίζονται όλα τα έξοδα με τα οποία επιβαρύνεται η οικονομική μονάδα λόγω χρησιμοποίησης δανειακών τοκοφόρων κεφαλαίων.

3.5.3 Η φορολόγηση του αποτελέσματος

Το θετικό αποτέλεσμα που πετυχαίνει μια επιχείρηση σε μια λογιστική χρήση, δηλαδή το κέρδος της χρήσης, είναι υποκείμενο σε φόρο εισοδήματος, με βάση τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις. Η φορολόγηση των κερδών των επιχειρήσεων γίνεται, συνήθως, με την επιβολή ενός συντελεστή φορολόγησης επί των κερδών της χρήσης. Τα καθαρά κέρδη μιας επιχείρησης προκύπτουν μετά την αφαίρεση του φόρου εισοδήματος από τα κέρδη προ φόρων. Ως παράδειγμα αναφέρουμε ότι η επιχείρηση «ΚΚ» πέτυχε κέρδη ύψους €100.000 για τη χρήση του 20Χ4 και ο φορολογικός συντελεστής επί των κερδών για το 20Χ4 ήταν 25%. Επομένως ο φόρος εισοδήματος είναι €25.000 και τα καθαρά κέρδη (μετά φόρων) είναι €75.000. Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι βάση υπολογισμού του φόρου είναι τα φορολογητέα κέρδη, τα οποία μπορεί να συμπίπτουν ή να μη συμπίπτουν με τα προ φόρων κέρδη μιας επιχείρησης, για μια συγκεκριμένη χρήση. Αυτό οφείλεται στην ύπαρξη φορολογικών διατάξεων που απαιτούν την αναμόρφωση του λογιστικού αποτελέσματος για τον υπολογισμό του φόρου. Επίσης, οφείλουμε να λάβουμε υπόψη μας ότι μια επιχείρηση, πέρα από τον φόρο εισοδήματος, είναι υποκείμενη σε μια σειρά φόρων και τελών που επιβάλλονται σε διάφορα στάδια της δραστηριότητάς της. Για την πληρέστερη κατανόηση των ζητημάτων και των διαφορών που προκύπτουν από τις παραπάνω διαδικασίες βλ. Μπεκιάρης & Τζόβας (*Χρηματοοικονομική Λογιστική*, 2023). Στο πλαίσιο αυτού του βιβλίου θεωρούμε ότι το λογιστικό αποτέλεσμα είναι το αποτέλεσμα προ φόρων.

Για την πληρέστερη κατανόηση της διαδικασίας κατάρτισης της κατάστασης αποτελεσμάτων και της σύνδεσής της με την κατάσταση οικονομικής θέσης παρατίθεται το παράδειγμα της επιχείρησης "ΑΑ".

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 8

Δίνονται τα παρακάτω δεδομένα της 31/12/20X3 της επιχείρησης «ΑΑ». Ζητείται να συντάξετε την Κατάσταση Αποτελεσμάτων πολλαπλών βαθμίδων και την Κατάσταση Οικονομικής Θέσης της «ΑΑ» για τη λογιστική χρήση 20X3.

Γραμμάτια εισπρακτέα	250.000
Αμοιβές προσωπικού	400.000
Κτήρια	2.300.000
Κέρδη από πώληση χρεογράφων	120.000
Τόκοι χρεωστικοί	40.000
Γραφική ύλη αναλωθείσα	33.500
Προμηθευτές λογαριασμός προκαταβολών	234.000
Πελάτες	120.000
Πωλήσεις	1.200.000
Εμπορεύματα	625.000
Ασφάλιστρα	45.000
Προεισπραχθέντα ενοίκια	2.500
Τέλη κυκλοφορίας αυτοκινήτων	12.000
Γενικά έξοδα	70.000
Ταμείο	81.500
Αμοιβές τρίτων	40.000
Κόστος πωληθέντων	550.000
Προμηθευτές	10.000
Ενοίκια πληρωτέα	60.000
Ασφάλιστρα προπληρωθέντα	45.000
Έσοδα από μερίσματα	60.000
Έπιπλα και σκεύη	35.000
Μηχανήματα	1.500.000
Τόκοι πιστωτικοί	8.000
Προεισπραχθέντα έσοδα	41.000
Διαφημίσεις	35.000
Αμοιβές τρίτων πληρωτέες	2.000
Έξοδα μετακινήσεων	1.500
Πελάτες λογαριασμός προκαταβολών	112.000
Γραφική ύλη απόθεμα	198.000
Κεφάλαια	5.000.000

Λύση

Η επιχείρηση πρώτα θα καταρτίσει την Κατάσταση Αποτελεσμάτων και στη συνέχεια την Κατάσταση Οικονομικής Θέσης. Αρχικά, πρέπει να διακρίνουμε ποιοι από τους παραπάνω λογαριασμούς είναι λογαριασμοί εσόδων και εξόδων ώστε να μεταφερθούν στην

Κατάσταση Αποτελεσμάτων για να προσδιορισθεί το αποτέλεσμα της χρήσης. Στη συνέχεια, το αποτέλεσμα αυτό θα μεταφερθεί στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης της επιχείρησης και θα επηρεάσει την καθαρή θέση της. Συγκεκριμένα, το κέρδος αντιστοιχεί σε αύξηση της καθαρής θέσης και η ζημία σε μείωση της καθαρής θέσης του ισολογισμού.

Πίνακας 21: Κατάσταση αποτελεσμάτων πολλαπλών βαθμίδων

«ΑΑ»		
Κατάσταση Αποτελεσμάτων από 1/1/20Χ3 - 31/12/20Χ3		
Πωλήσεις		1.200.000
Κόστος πωλήσεων		<u>(550.000)</u>
Μεικτό κέρδος		650.000
Έξοδα:		
Αμοιβές προσωπικού	(400.000)	
Γραφική ύλη αναλωθείσα	(33.500)	
Ασφάλιστρα	(45.000)	
Τέλη κυκλοφορίας αυτοκινήτων	(70.000)	
Γενικά έξοδα	(12.000)	
Αμοιβές τρίτων	(40.000)	
Διαφημίσεις	(35.000)	
Έξοδα μετακινήσεων	<u>(1.500)</u>	<u>(637.000)</u>
Λειτουργικό κέρδος		13.000
Χρηματοοικονομικά έσοδα		
Κέρδη από πώληση χρεογράφων	120.000	
Τόκοι πιστωτικοί	8.000	
Έσοδα από μερίσματα	60.000	
Χρηματοοικονομικά έξοδα		
Τόκοι χρεωστικοί	<u>(40.000)</u>	<u>148.000</u>
Κέρδη Χρήσης		161.000

Πίνακας 22: Οικονομικής Θέσης σε οριζόντια παράθεση

«ΑΑ»			
Κατάσταση Οικονομικής Θέσης την 31/12/20Χ3			
Ενεργητικό		Παθητικό και Καθαρή Θέση	
Μη κυκλοφορούν		Καθαρή θέση	
Κτήρια	2.300.000	Κεφάλαιο	5.000.000
Έπιπλα και σκεύη	35.000	Κέρδη χρήσης	161.000
Μηχανήματα	1.500.000		
Κυκλοφορούν		Παθητικό	
Γραμμάτια εισπρακτέα	250.000	Προεισπραχθέντα ενοίκια	2.500
Προμηθευτές λογ/σμός προκαταβ.	234.000	Προμηθευτές	10.000
Πελάτες	120.000	Ενοίκια πληρωτέα	60.000
Εμπορεύματα	625.000	Προεισπραχθέντα έσοδα	41.000
Ταμείο	81.500	Αμοιβές τρίτων πληρωτέες	2.000
Ασφάλιστρα προπληρωθέντα	45.000	Πελάτες λογ/σμός προκαταβολών	112.000ζ
Γραφική ύλη απόθεμα	198.000		
Σύνολο (Ε)	5.388.000	Σύνολο (Π+ΚΘ)	5.338.500

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 22 η Κατάσταση Οικονομικής Θέσης ισοσκελίστηκε ($E=Π+ΚΘ$) όταν μεταφέρθηκε στην καθαρή θέση το κέρδος που προέκυψε από την Κατάσταση Αποτελεσμάτων στον Πίνακα 21, ύψους €161.000. Να σημειωθεί στο σημείο αυτό πως μέρος των €161.000 κανονικά θα πρέπει να αποδοθεί ως φόρος εισοδήματος. Εάν υποθέσουμε ότι ο φορολογικός συντελεστής είναι 25%, ο φόρος εισοδήματος θα είναι €40.250 και θα αφαιρεθεί από τα κέρδη στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων ώστε να προκύψουν τα κέρδη χρήσης μετά φόρων τα οποία θα έχουν ύψος €120.750. Στη συνέχεια, τα κέρδη χρήσης (€120.750) μεταφέρονται στην καθαρή θέση του Ισολογισμού και την αυξάνουν, ενώ ο φόρος εισοδήματος (€40.250) μεταφέρεται στο παθητικό ως υποχρέωση της επιχείρησης. Με την μεταφορά των ποσών αυτών και πάλι προκύπτει ο ισοσκελισμός της Κατάστασης Οικονομικής Θέσης.

Ερωτήσεις για επανάληψη

1. Ποιος είναι ο σκοπός της κατάστασης αποτελεσμάτων;
2. Ποια είναι η έννοια της χρονικής περιόδου αναφοράς για την κατάσταση αποτελεσμάτων;
3. Τι σημαίνει η ημερομηνία έκδοσης 31/12/20X4 για την κατάσταση οικονομικής θέσης και τι για την κατάσταση αποτελεσμάτων;
4. Μπορεί ένα λογιστικό γεγονός να μεταβάλει τόσο την κατάσταση αποτελεσμάτων, όσο και την κατάσταση οικονομικής θέσης; Να εξηγήσετε γιατί συμβαίνει αυτό.
5. Η ύπαρξη ζημιών οδηγεί σε μείωση της καθαρής θέσης. Ποιες μορφές μπορεί να λάβει αυτή η μείωση της καθαρής θέσης;
6. Η εισφορά κεφαλαίων στην επιχείρηση από τους ιδιοκτήτες διαμορφώνει το αποτέλεσμα της χρήσης;
7. Πώς καλείται το αποτέλεσμα της σύγκρισης των θετικών και των αρνητικών παραγόντων της κατάστασης αποτελεσμάτων;
8. Να εξηγήσετε γιατί δύο επιχειρήσεις μπορεί να έχουν το ίδιο αποτέλεσμα χρήσης (π.χ. κέρδος €100.000) αλλά να οφείλεται σε διαφορετικούς προσδιοριστικούς παράγοντες.
9. Να δώσετε τον ορισμό των εσόδων. Να δώσετε μερικά παραδείγματα εσόδων.
10. Μπορεί ένα έσοδο να μη συνοδεύεται από μια εισροή μετρητών; Να δώσετε ένα παράδειγμα.
11. Ποια είναι η λογιστική αρχή που διέπει την αναγνώριση των εσόδων;
12. Να δώσετε τον ορισμό των εξόδων. Να δώσετε μερικά παραδείγματα εξόδων.
13. Μπορεί ένα έξοδο να μην προκαλεί εκροή μετρητών; Να δώσετε ένα παράδειγμα.
14. Ποια είναι τα συστατικά στοιχεία της εξίσωσης των λογαριασμών των αποθεμάτων;
15. Ποια είναι η λογιστική αρχή που διέπει την αναγνώριση των εξόδων;
16. Ποιες είναι οι μορφές (δομικά) που παίρνει η κατάσταση των αποτελεσμάτων;
17. Σε τι μας εξυπηρετεί η κατάσταση αποτελεσμάτων πολλαπλών βαθμίδων σε σχέση με την απλή;
18. Πώς συνδέεται το καθαρό αποτέλεσμα της χρήσης που εμφανίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων με τη μεταβολή της καθαρής θέσης της κατάστασης οικονομικής θέσης;
19. Τον Αύγουστο του 20X4 μια επιχείρηση εμπορίας αναψυκτικών υπογράφει μια σύμβαση με πελάτη της για την παράδοση, μέσα στον μήνα Οκτώβριο, 10.000 κουτιών αναψυκτικών, έναντι €5.000. Η εξόφληση θα γίνει τον μήνα Δεκέμβριο του ίδιου έτους. Πότε θα πρέπει η επιχείρηση να καταχωρίσει αυτό το έσοδο; Τον Αύγουστο, τον Οκτώβριο ή τον Δεκέμβριο και γιατί;
20. Τον Ιούλιο του 20X4 μια επιχείρηση παραγωγής επίπλων υπογράφει 12μηνο ασφαλιστήριο συμβόλαιο πυρός με την «Α» Ασφαλιστική και το ύψος των ασφαλίσεων ανέρχεται σε €6.000 ευρώ το έτος. Ποιο είναι το ύψος του εξόδου που αντιστοιχεί στη χρήση 20X4;